

Stortingsvalget 2005

For første gang skal Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet sammen inn i regjeringskontorene. Koalisjonspartnerne har mange og til dels sprikende målsettinger. Politikerundersøkelsen 2005 utført av Landbrukets Utredningskontor, viser imidlertid at stortingskandidatene fra de rød-grønne er samstemte i synet på landbruksnæringen.

I politikerundersøkelsen var vi interessert i å måle den politiske elites holdning til landbruket. Vi valgte å sette fokuset på de ti øverste kandidatene på stortingsvalglistene (i samtlige fylker) til de syv største partiene på Stortinget. Norsk Respons AS, som gjennomførte intervjurunden, kom i kontakt med 502 kandidater. Stortingskandidatenes svar viste store ulikheter i forhold til partitilknytning.

De rød-grønne var utvilsomt mest positive til landbruket. Likevel må det sies at hovedskillet i politikerundersøkelsen gikk mellom Høyre og Fremskrittspartiets kandidater på den ene siden, og resten av kandidatene på den andre. Kristelig Folkeparti og Venstres kandidater må sies å ha vært i en mellomposisjon, men disse partiene hadde ofte mer til felles med partiene til venstre enn de til høyre for seg.

Flertallsregjering

I en situasjon med flertallsregjering er det tross alt ikke uvesentlig hva de resterende partiene på Stortinget mener. Men det er ingen tvil om at regjeringsforhandlingene og de interne diskusjonene mellom de rød-grønne, blir veldig avgjørende for hvilken politikk landet kommer til å få i de neste fire årene. Enigheten som kom til syne i politikerundersøkelsen, tilsier at landbruket ikke kommer til å bli det store stridsspørsmålet dem i mellom.

Stortingskandidatene fra Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet var enige i at det er viktig at vi opprettholder et landbruk av minst samme omfang som i dag. Svaret på dette spørsmålet var nesten unisont, hele 96, 95 og 100 prosent av henholdsvis SV-, Ap- og Sp-kandidatene svarte at de var for dette. Arbeiderpartiet har en markant fremgang siden politikerundersøkelsen i 2001. 13 prosentpoeng flere Ap-kandidater er nå for å opprettholde et landbruk på dagens nivå.

Landbruket viktig for bosettingen i distriktene

De rød-grønne er like samstemte i synet på at jordbruket er nødvendig for å opprettholde sysselsettingen og bosettingen i Bygde-Norge. Sammenligner vi med forrige undersøkelse i 2001, er det hele 15 prosentpoeng flere av Arbeiderpartiets kandidater som denne gangen slutter opp om denne koblingen mellom jordbruk og distriktene. På spørsmål om hva som er den viktigste grunnen til at de vil opprettholde jordbruket i Norge på minst dagens nivå, svarer et klart flertall fra Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet at landbruket opprettholder bosetting og gir levende bygder.

Selv om det er mange årsaker til at det med årene har blitt færre gårdbrukere, er det ingen tvil om at forholdsvis lave inntekter i landbruksnæringen forklarer noe av dette. Blant de rød-grønne kandidatene er det nær unison enighet om at landbruket må sikres en inntektsutvikling som er på linje

«Ut fra politikerundersøkelsen 2005 er det lite som tyder på at kampen for billigere mat kommer til å stå øverst på agendaen til den nye regjeringen»

med andre grupper i samfunnet. Bøndenes inntekt avhenger av hvilke inntekter som tas ut i markedet og offentlige overføringer. Blant Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiets stortingskandidater var det 90 prosent eller flere som svarte at de ville opprettholde støtteordningene i jordbruket på minst samme nivå som i dag. Om kandidatene er for status quo eller en opptrapping av overføringene, er imidlertid et åpent spørsmål. Hvis den kommende regjering er noenlunde på linje med deres egne kandidater, kan landbruket tross alt glede seg over at de kan se bort fra kutt i de offentlige overføringene i neste stortingsperiode.

Matvarepriser

Et av hovedmålene for landbrukspolitikken på 1990-tallet var å gi forbrukerne lavere matvarepriser. På spørsmålet om det bør være et sentralt mål i landbrukspolitikken å få ned matvareprisene, svarte et flertall av kandidatene tilhørende den kommende regjeringskoalisjonen at de var uenige i at det burde være et sentralt mål. Arbeiderpartiets kandidater var riktignok noe mer delt i dette spørsmålet enn hva tilfellet var med Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiets kandidater. Men hvis vi sammenligner med hva Arbeiderpartiets kandidater svarte før valget i 2001, er det hos Arbeiderpartiet vi ser den største endringen. For i 2001-undersøkelsen var det nesten tre fjerdedeler av Ap-kandidatene som ga uttrykk for at billigere mat til forbrukerne burde være et sentralt mål i landbrukspolitikken. Ut fra politikerundersøkelsen 2005 er det lite som tyder på at kampen for billigere mat kommer til å stå øverst på agendaen til den nye regjeringen. Mer enn tre fjerdedeler av kandidatene til de rød-grønne svarte at kampen for billig mat er i konflikt med viktigere hensyn i landbrukspolitikken, som hensynet til distriktene, miljø, dyrevelferd, trygg mat og åpent kulturlandskap.

Fra holdning til politikk

Svarene fra stortingskandidatene til Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet gir grunnlag for håp for landbruksnæringen. Likevel er det enda et åpent spørsmål i hvor stor grad politikken til den kommende regjering vil være i samsvar med holdningene. Politikk er per definisjon fordeling av knappe goder, og det er ingen tvil om at landbruket bare er ett av mange goder som den kommende regjering vil tilgodese. Spenningspunktet vil da være om den rød-grønne regjeringen vil prioritere landbruket mer eller mindre enn andre hensyn.

Åge Klepp, statsviter,
Landbrukets utredningskontor

Mengde løner seg

- Samvirkeprinsippet går ut på at du skal ha resultat etter kor mykje du bruker selskapet. Det seier seg sjølv at det er meir rasjonelt å hente tre tonn egg eller kylling, enn å hente eit tonn.

(Styreleiar Rune Haram, Prior Norge, til Færbladet om Prior sitt kvantumstillegg)

Snuoperasjon mulig

- En snuoperasjon for norsk landbruk er mulig, hvis vi evner å gjøre folk utenfor næringen klar over hva som nå er i ferd med å skje på bygdene. Nedleggelsen av bruk med melkeproduksjon skyter nå slik fart, at det er forstemmende å se at en av de viktigste bærebjellkene i Distrikts-Norge står for fall.

(Veterinær Steinar Laugsand, Averøy, til avisa Tidens Krav)

Slakt av landbruket

Det ser ut til å vere gløymt at den strenge offentlege reguleringa når det gjeld omsetning av landbrukseigedommar, har eit historisk bakteppe. Bestemmelsane kom i fattig-Norge si tid, den gong mange selde av naud. Til forskjell frå då, seglar landet no på ein høgkonjunktur utan sidestykke. Likevel har me ikkje lenger råd til å halde oppe eit nasjonalt landbruk. Og denne gongen gjer me reint bord og opnar opp for eit fullstendig slakt av næringa, inklusiv indrefiletten av norsk natur – så sant ikkje miljøvernet grip inn.

(Leiar i avisa Hallingdølen)

Bondefangeri

- Økodyrking er blitt til politikernesnak. Det er ikke tilstrekkelig interesse for avsetning på produktene.

Det er på tide å stikke fingeren i jorda og peke på ulemmene, spesielt med tanke på rekrutteringen av nye øko-dyrkere. Vi skjønner godt at det virker forlokkende med tre års omleggingstilskudd. Men etter det er man bundet opp til øko-drift i ytterligere fem år. Det er åtte års bondefangeri.

(Økobonde Bjørn Breen, Nordkisa, til avisa Glåmdalen)

For mye forlangt

- Jeg synes ikke det går an å forlange at bønder skal produsere noe de ikke tjener penger på. Hvis det derimot hadde vært økonomi i det, tror jeg vi hadde sett at flere la om.

(Seksjonsleder Jan-Erik Tveten, Rakkestad, kommenterer labor interesse for økodrift til Rakkestad Bygdeblad)

Ond sirkel

Økologisk drift krever økt innsats og kunnskap av bonden, men det er ikke der hovedproblemet ligger. Det er markedsføringen som har vært og er den største utfordringen. Det er en ond sirkel der manglende innpass har virket bremsende på utviklingen av volum, samtidig som for lite volum er begrunnelsen for manglende innpass i butikkyllene mange steder.

Dette er en utfordring norske økoprodusenter bør bli mer bevisst på.

(Leder Østlendingen)

Matnyttig forskning

- Nordnorsk landbruk ønsker å få i gang matnyttig forskning som den enkelte gårdbruker kan nyttiggjøre seg.

Hvorfor er det slik at to bygder, med like stor befolkning og rammevilkår for øvrig, utvikler seg forskjellig. Vi opplever at den ene bygda blomstrer, mens nabobygda forvitrer.

(Leder Bjørn Mathisen, Troms Bondelag, til avisa Nordlys)

Lyspunkt

Det er forbrukerne som taper på misbruk av markedsrett. Men norske forbrukere taper også mangfold på den evige og kollektive jakten på billigmat. Det er lyspunkt å spore, og håpet er at jakten på kvalitet blir viktigere enn jakten på de laveste prisene. Flere av de store kjedene vil argumentere med at et smalt utvalg av middels gode varer bidrar til å sikre lave priser. Men det bidrar altså først og fremst til en formuesoppygging blant eierne som vil knapt har sett maken til i Norge.

(Leder i Bergens Tidende)

Svekket motivasjon

- Sammenlignet med i fjor, da tapet av dyr var mer «normalt», er årets tap unormalt stort. Vi har funnet noen få sauekadavere, men dyrene har beitet over et stort område som gjør det vanskelig å komme over eventuelle rester.

Det er ikke noe moro å vite at dyrene våre blir tatt av rovdyr. Klart det svekker motivasjonen.

(Sauebøndene Arne Ingar Tronrud, Ole N. Sand og Paul Øksne, Søndre Land, til Oppland Arbeiderblad)